

Jakob Breiger Petrus Olhafius

Disputatio Philosophica De Malo

Rostochi[i]: Pedanus, 1619

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729263517>

Druck Freier Zugang

F. Breiger
R. U. phil. 1649.

Disputatio Philosophica
DE MALO.

Quam

D. T. O. M. A.

*Veneranda Facultatis Philosophica indulta atq;
permissione, in incluta*

R O S A R U M,

P R E S I D E

M. JACOBO BREIGERO.

Publicè proponit

PETRUS OLHAFIUS

Dantiscanus - Borussus.

Habebitur in aroaterio Majori 17. Aprilis.

R o s t o c h i

Typis suis exseripit JOACHIMUS PEDANUS,

ANNO M. DC. XIX.

Uotusquisq; mortalium, jam degens,
cum Sibylla non exclamitat, ἴσμεν,
ἄρομεν! Quis non illud Poëta usurpat
ἠλείη μὲν τὸ γαῖα κενῶν, ἠλείη δὲ θαλάσσα?
De malo igitur, præsertim cum natu-
ra ejus multos latitet, ceu Jacobus Martini tam
in exercitationibus, quam partitionibus Metaphys.
profitetur, pro viribus paucillim differam. Tu o
Magne Deus captis illabere nostris.

THESIS I.

Ac primò malum in suspicionem NON
ENTIS mihi incurrere videtur.

1. Omne quod est, eo ipso quo est, bonum est. 2. Si ma-
lum in natura existit aut erit à seipso, aut ab alio. 3. Non
prius, alioquin τὸ Malum ipse æternus Deus esset. 4. Si ab a-
lio, num à bono, an à Malo progressum suum habiturum sit?
5. Non à bono; quoniam omne bonum est sui communicati-
vum, seu diffusivum; omne sibi simile procreare gaudet, in-
quantum potest; [artifex eximius, eximium opus archite-
ctari, qua artifex, non quâ homo. J. M. omni ope contendit]
item, quodvis non nisi bonum appetit. Arist. lib. 1. Nicom.
cap. primo; item nil est in effecto, quod non in causa, vel for-
maliter, vel eminenter extiterit, qui autem in bono Malum
resideat non conspicitur. Ergo &c. 6. Non à Malo; istud
enim

enim malum, vel crit æternum illud Manichæisticum, omnium malorum principium, jam pridem ex veritatis scabulis explosum, ac infra argumentis retundendum; vel aliunde ortum traxit. 7. At quid amabò, illud; malum si dixeris, curriculò eandem difficultatem incurstabis. 8. Sin bonum; en quantum jam jam enumeratis maximis premâre! Ergo malum non erit. Plura argumenta in medium proferre supersedeo.

II.

Nihilominus opinio istæc videtur principio SS. scripturæ refragari.

Ecclesiast. 11. vers. 5. Matt. 6. vers. 13. ac alibi.

III.

Omniùm hominùm experientiæ, atq; consensui.

1. Hoc sibi vult Vulcanus Diogenis.
2. Hoc vociferantur Poëtarum querela.
3. ἡ δὲν ἀγαθόν, divinus Plato exclamat.
4. Nulla Gens tam barbara, ac ferox, que non malum persentiscat. D. D. Chemn. L. C. de peccato.
5. Propriâ conscientia, malum esse tibi dictitabit.

IV.

Rationi.

1. Ita clarissimus Jacob. Mart. exercitatione. 17. arguit: Si omnes res necessariò pradita sua debita perfectione, omnia essent necessaria, & tolleretur rerum contingentia. Atqui hoc est absurdum. Ergo omnes res, necessariò, non sunt.

Sunt prædita sua debita perfectione, sed quædam possident illam contingenter. Ergo & quædam res aliquando destituentur sua perfectione, (quæ perfectionis defectio nobis malum erit.) 2. Quem, sub Christi vexillo militantium Dæmonem perverissimum ac malignissimum esse præterit? 3. Hominem contemplare, & subito aliquot malorum myriades prodibunt: corpus caritudinibus obsitum est; anima crassa ignorantia est stipata; vitijs horrendis inquinata. 4. Naturalia, cottidie magis magisque collabentia, deteriora evadere, certa res est. 5. Materiam primam, ingenium mali induere, Philosophantium Apicis, Aristotelis effatum est. 6. Sed & privatio jure meritissimo, ab Eodem mala nuncupata est. 7. Imò, idem res Mathematicas, quatenus sunt ejusmodi, bonas esse inspicimus est. Ergo infallibiliter sequitur esse malum.

V.

Ut autem de veritate hujus rei constet, inquam cum præstantissimis omnium sæculorum Philosophis: Malum formaliter, stricta loquendi formula, non esse Ens positivum, adeoque; non ens late sumptum, ut rationes Thes. 1. evidenter evincunt: Sed esse Ens privativum, ut itidem è rationibus proximarum thes. apparebit.

VI.

Verùm altius rem repetituri thes. dictam in duas assertiones sive membra bipartiri placet. Quarum prima hæc esto. Malum qua malum, reduplicativè, est ten-

A 2

den-

dentia ad Non ens, imbecillitas & defectus Entis, debitæ perfectionis carentia; adeoq; etiam attribuitur Enti, non qua Ens, sed qua deficit, ac defectibile est.

Sic colligo ex rationibus thesis 2, 3, 4.

1. Namq; Matth. 6. v. 13. l. citat. Jehova nos malo eripiat devote precamur. Unde ejusmodi argumentum efflorescit. Ens reale ac positivum, voluntate divina ac humana, seu (generalius) appetitu quodam appetibile est (qua appetibilitas ex congruentia oritur) At malum tantum abest, ut congruat; vel appetatur à voluntate divina ac humana, ut abolitionem ejus à DEO precemur. Ergo non erit Ens reale. Ergo vel privativum, vel negativum. Non hoc alias istud tollere supervacaneum esset. Quare illud, &c. 2. Omnes quidem, malum esse experiuntur, sed sui destructionem maximis cum gemitibus ac lamentationibus, experiuntur. ideo enim abhorremus ac execramur malum, quia damnum nobis infert, &c. 3. Sed & rationes ibidem allatae idem volunt. Prima omnium evidentissimè assertionem nostram confirmat. Exempla saltem aliquid dubij nobis relinquunt. 4. Primo autem Sathanas malus est; at *in*ia, inquam ego, malus haudquaquam est. Gen. 1. namq; perfectione, quantum quidem in creaturam cadere potest, eminentissima ac summa decoratus fuit. 5. In quo ergo consistit malitia? Non servavit suum principatum, sed dereliquit suum domicilium, sacra Elogia respondent. Audin' in defectione, in derelictione principatus sui, id est sapientia sanctitatis &c. qua quid aliud quam perfectionis privatio? 6. Reliquorum exemplorum enucleationem prætereo, quoniam à Clarissimis viris, Jacob. Mar. partiti; Metap. & Joanne Slek. disput. 1. de malo. accurate

rate discussa, ipsi vulgari relinquentes, qua demonstrabimus cum Deo illa hoc ostendere, quod diximus, nempe malum privativum quid esse. Ex his optime colligo.

VII.

Malum, qua malum, privationem perfectionis debitæ inesse, rectissimè à Clarissimo Martino exercit. 17. alijsq; describi.

1. Augustinus lib. 11. de civitate DE I cap. 9: Mali nulla natura est, sed amissio boni, mali naturam accipit. 2. Dionysius in libris de divinis nominibus enuntiavit: malum, esse privationem, defectum, infirmitatem, inconcinnitatem, errorem, incommensurationem, destitutum scopo, pulcritudine, vitâ, intellectu, ratione, perfectione, fundamento, causa, interminatum, sterile, iners, imbecillum, confusum, dissimile, infinitum, tenebrososum, essentia carens, nullo modo, nusquam & nihil existens; citante Picol. c. 9. p. 870. Vide præterea Jacobum Martini, & c.

IIX.

Malum, non esse affectionem, sive attributum Entis.

1. Probatur à generali affectionum natura. Affectiones subjectum suum perficiunt, utpote secunda natura momenta, decorando & illustrando. At malum haud quam perficit; sed evertit Ens. Ergo. 2. à speciali affectionum Entis natura. Quæ ita complicata sunt cum ipsa Entitate,

A. 3.

tate,

tate, ut pertinaciter Enti adhaerentes, nulla vi ac potestate ab Ente suo ad momentum temporis separari valeant. (secus in aliarum rerum affectionibus accidit, quas virtute divina à subjecto suo separari posse, scimus.) Tolle enim unitatem, ipsum Ens exterminabis; dissecas Ens (et sic nihilominus manente) non unitatem essentialem, sed quantitativam è medio tulisti. At malum ab Ente facili negotio, divina virtute removeri posse quisq; piorum confitebitur. Ergo. 3. Jacobus Martini ita ait: Si malum est affectio Entis; ergo cum Ente reciprocatur. Quod ab adversario distinguente Entis attributa in Simplicia & συμπληγμένα, Conjuncta seu facile eludi potest.

IX.

Philosophus Steinfurtensis, Clemens Timplerus: Malum esse affectionem Entis asserere audet.

1. Verum Philosophus hic, adeo fictitijs suis futilitatibus, volebam dicere subtilitatibus, obcaecatus, ut non videat se Cadmæum fraterculum agere. Namq; si affectio Entis est, haud malum est; & viceversa. 2. Age Timplere, aut affirma, Deum Entia mala creasse; affectio enim semper de subjecto suo predicatur; aut insciare malum non esse affectionem Entis. 3. Ain cum Goclenio, tuò inquam Goclenio: Ens quatenus Ens esse bonum: Ens autem esse bonum vel malum, quatenus sine certa limitatione intelligitur. lib. 2. cap. 9. q. 14. 4. Ridiculum caput: Ens nullibi in Metaphysicis vage, ac sine ulla restrictione certa, certo considerandi modo definitum, consideratur. Timpl. lib. 1. q. 5. Ens tota Metaphysica quatenus Ens, seu (audite vera sed non intellecta locutionis ineptam)

ptam, falsam, Timplero dignam explicationem) quatenus ab-
strahit secundum rem & rationem à materia, tractatur,
idem d.l. s.. Vana ergo & miserabilis ista distinctiuncula
Timplero-Gocleniana, contradictionem involvit: Metaphy-
sicam Ens sub certo formali, & vage sine certa limitatione
considerare. Remitto ergo ad autorem; ad alia reversionem
faciens.

X.

Cognito ergo uno contrariorum, cognoscitur alterum,
(non ὄλως ἢ ἀκέρως, sed καὶ π ἐν τῷ πλάτει, ἢ δυνάμει.)
Malum, non esse Ens positivum, ceu ratio-
nes thesīs primæ, planum faciunt.

1. Et enim bonitas est affectio Entis realis ac positiva tan-
tum. 2. (si forte cuiquam videri possit, istuc probari ma-
lum esse nihil negativum, non privativum) respondere possum:
malum ab alio promanasse, & quidem à bono, non per se, ut
maximæ thesīs primæ evincunt; sed per accidens; ut infra
confirmandum.

XI.

Valeant ergo antiqui illi Pythagoræi,
qui, attestante Philosopho 1. Metaph. 5, decem esse omnium re-
rum principia, que conjugatione quadam efferantur, in qua
conjugatione aliâ, res sint bonæ, in aliâ autem res sunt ma-
la, Havenreutt. comm. Metaphis. Aristot. autumarunt.
2. Valeant Priscillianistæ, ac Manichæi:
malum substantiam quandam esse, à primo principio mali
profectam, impuro ore eructantes. 3. Valeat etiam
Timplerus, cum effatis suis: (Malum esse affectionem
Entis:

Entis: affectiones Entis reale ac positivum quid enti superad-
dere) quorum vi adigitur, invitus & coactus malum positi-
vum quid, asserere. Quicquid enim de genere prædicatur,
etiam de specie. Hucusq; quod formale, & qua (pax verbo)
essentia Mali disputatum est. Jam an causam habeat anxie
à Philosophis quaeritur.

XII.

Malum habet causam efficientem.

Quia est: omne autem quod est, creatore excepto, ab ali-
quo est.

XIII.

Non habet efficientem per se.

1. Causa per se, à Philosophis jam *ὡρισμένον ἄιτιον*
causa determinata, jam *δικαῖον λεγόμενον* vocitata, non efficit
nisi in se bonum quid. Ratio: quia finem per se obtinet, à quo, ut
vero bono, ad bonum effectum producendum, movetur (mo-
tu metaphorico, non *Φυσικῶ*.) 2. Causa efficiens per se, non
potest non efficere Ens reale. Tria enim ad causam per se re-
quiruntur. 1. Influxus directus, quo in esse influit, 2. Subje-
ctum, quod sit diversum ab agente, sit inter Spharam activi-
tatis, sit agenti proportionatum, 3. To effectibile,
quod Ens, adeoq; bonum est, quia impossibile est, effectum
toto genere deteriolem esse causam. 3. è contraria opinione
absurda ebulliunt: Deum esse autorem peccati, quandoqui-
dem omne nostrum moveri, ac operari, est à primæ causæ in-
cursu ac influxu perenni. Ergo & causa *κινῆσις* dicta cau-
salitas sive motio, qua malum propriè efficit; Ergo & ipsius
Mali, quia quod est causa causa, est etiam causa causati (in-
essentialiter subordinatis.) 4. Malum esse necessarium,
neces-

neceſſitate non conſequentia, ſed conſequentis, non hypothetica,
ſed Phyſica. Hæc enim eſt, qua coheret effectus cum cauſa,
ſive qua conſiſtit in eſſentiali effectus à cauſa dependentia.

XV.

Malum habet cauſam per accidens,
[à Philoſopho ὡς τὸ συμπεθεῖναι, item ὡς τὸ συμπεθεῖναι, item
μαρὰ φύσιν appellatur] cauſam improprie di-
ctam, non tam efficientem, quam defi-
cientem.

1. Cauſam per accidens communiter Philoſophi Peri-
patetici indignant, quæ effectum, quem ſibi congruere, exiſti-
mat appetens, alium conſequitur à ſcopo & fine ſuo aberran-
tem; vel ob defectum virtutis cauſativa; vel propter impedi-
mentum interjectum, vel propter aliam cauſam extrinſecam
ac adventitiam. Atqui talem cauſam malum obtinet. Ergo.
Minor probatur: Diabolus ſeſe creatori opponens malum opera-
tus eſt, non per ſe, ſed per accidens: Ambiens namq; Dei
æqualitatem, ſui ipſius deſtructionem ob defectum virtutis cau-
ſative clanculum moliebatur. Homo de arbore vetita ve-
ſcens excellentiam naturæ ſuæ extirpabat [Domine mulier
mibi os ſublevit] quatenus divinitatem irritò labore, ac fru-
ſtaneo conatu appetens, operationum ſuarum perfectionem
deſtruebas. De ſimilibus idem eſto Judicium. 2. Rectè ergo
à nonnullis Philoſophis aſſeritur: malum cum peragitur, fortè
bonum videtur, quia boni cauſa peragitur: quando malum
agitur, aliud eſt quod optatur, aliud quod peragitur: Malum
eſt, quod deflexit à via, quod contra propoſitum, à fine, à ter-
mino, à voluntate, ab hypotaſi deſtrectens.

B

Verum

XV.

Verum *Timperus*, *Nugator*, his contra ut solet belligerat:
Malum non tantum habet efficientem
per Accidens, sed etiam per se, inquit.

1. Quia omnis effectus per accidens reducitur ad aliquam causam per se. 2. quia defectus effecti per se pendet à defectu causæ. 3. Verum hæc sicut sponte ruunt. Omnis effectus per accidens reducitur ad causam per se, non quasi illa sit causa per se istius effectus, sed quod illa sit per se causa alterius effectus, quem per se producit, cui post accidentaliter jungitur effectus alius, ut ex *Suarez* 7. disp. 19. s. 12. *Scheib.* cap. 3. *Topic.* p. 101. explicat. 4. Alterum seipsum evertit. Qui enim defectus causa esse dabit? 5. Tum quis non vel in *Cimmerijs* tenebris natus & eductus palpitet hanc contradictionem: defectum causæ, malum illud, illud non Ens, istud Nihil, esse causam propriè dictam, realiter ac verè influere, atq; adeo Ens verum esse. Tantulis ratiunculis, *Timperus* ingens absurdum stetit? & hæc de Causa Mali in genere; jam in specie quaritur.

XVI.

An principium quoddam Mali, principio boni, DEO nostro, contradistinctum, cum *Manichæis*, [quorum autor *Manes* fuit, qui sub *Aureliano* Imperatore degens, rejecto veteri Testamento, & creationem omnem, & hominis conditionem blasphemè negabat, boni alicujus Dei esse, utpote quæ corruptioni obnoxia sint, *Mutius Pansa* de osculo *Philosophiæ Christianæ* & *Ethnicæ*.] statuendum sit.

1. Mini-

1. *Minime gentium. Illa enim 1. duo rerum principia, vel sunt pari, vel impari potentia. Si impari, quo pacto, debilius sit principium non video. Si pari, aliud volens id, quod non vult contrarium, sibi impedimentum habet, & illud quod non vult, contrarium volens, impedit & c. Atq; ita aliquid in natura neq; fieri, neq; fieri non potest, æt. 2. Si contraria illa duo principia sunt, ecce æviternum duorum illorum dissidium futurum est! ecce omnium rerum confusionem, & everisionem! nimirum, tantum duorum illorum vim, nisi etiam infinitæ omnes res credantur sustinere nequeunt. Utrumq; horrendum absurdum. 1. enim quâ ratione in tanto dissidio Deus noster gloriosus summa beatitudine & quiete fruisca queat non video. Nec 2. qui in tanta rerum omnium perturbatione adeo pulchra harmonia universitatis, existat & c. 3. Quis etiam ita possent colligi: Si bonorum Deus, quem & Manichæi, summè bonum celebrant existit; malorum Deus non existet. Ratio consequentia, quia ipsa bonitas & ipsa malitia. [sic enim vel ab ipsi's Manichæis bina illa principia denominari necesse est] in nullo tertio, cum infinitis parasangis distent, convenire possunt & c.*

XVII.

An Deus sit autor mali? intelligitur malum verum, simpliciter, malum culpæ. Resp. nullo modo.

1. *Negat illud bonitas Dei. Aug. Deus est magnus sine quantitate, bonus sine qualitate* 2. *negat perfectio Dei, quæ effectum toto genere deteriozem non efficit.* 3. *negat id tota divina essentia eminentissima.* 4. *negat voluntas, perfectissima.* 5. *negat omnipotentia efficacissima.* 6. *Si Deus causa peccati esset, causa per accidens esset. Atq; hoc etiam absurdum*

B 2

dum est, esset enim vel fortuna vel casus. 7. Adversatur opinio hac multis Scripturae dictis, & eorum in Φ alaxo τ ieis locutionibus. 8. Saniorum Ethnicorum judicio, Trismegisti, Pitbagora, Platonis, Aristotelis repugnat.

XIIX.

Sacramentarij, nomine Christianorum Orthodoxorumq; nimium superbientes, thesin dictam approbant.

1. *Explicite, Huldericus Zwinglius, qui libro de providentia ad Philippum Cattorum principem cap. 6. tom. 1. fol. 365. inter alia hac verba habet: ut Adulterium David, quod ad Autorem Deum pertinet; non magis Deo fit peccatum, quam cum Taurus totum armentum inscendit & implet, & cum occidit, eum etiam; quem per latronem aut corruptum, Judicem trucidat, non magis peccat; quam cum lupus lupo, aut Elephantum Dracone interfecit. 2. Implicite, partim Theologi, partim Philosophi Calviniani. Theologi, qui asserere non erubescunt Deum allicere excitare, impellere ac cogere homines ad peccandum. Cujus farinae sunt Carcinomata illa purioris Theologiae, Zanchius, Rennecherus, Piscator & c. vide. Clarissimos Theologos D. D. Philippum Nicolai. D. D. Hoie, D. D. Harvenfferum lib. 3. l. com. de peccato. 3. Philosophi. Timplerus Deum peccati autorem per accidens asserens. Quamvis enim cum suo per Accidens crassam sociorum opinionem pingere satagat, tamen Deum peccati autorem asserit e. g. faber dissecaturus lignum grande ac onustum seipsum fortuito ladens, tamen lationis istius, quantumlibet per accidens, causa est. Taceo quod Dei omni scientiam cum To per accidens.*

dens in dubium vocitet. 4. Keckermannus; canonem; ornis
causa per accidens, reducitur ad causam per se, hoc pacto ex-
plicans; reducitur ad causam primam, Deum Opt. Max.
At peccatum habet causam per accidens. Ergo reducitur ad
causam primam, Deum videlicet, ut causam per se. Hercle,
ne subtilis iste Calvinianus fatuam sociennorum suorum sen-
tentiam palliare potis est.

XIX.

Quænam ergo causa sciscitaris?

1. Theologi determinatè respondent, Diabolum primùm
Malum in orbem innoxisse. Deinde hominem propagasse.
2. Philosophi, indeterminatè bonum per accidens Malum
effecisse respondent. 3. Monstrorum causa est natura, quate-
nus impedita, & alijs causis interturbata, finem perfectum,
quem propositum habet, attingere nequit. 4. in moralibus
causa Mali est; vel ab intellectu, quatenus suo iudicio aberrat,
& pro bono malum voluntati eligendum exhibet: vel à vo-
luntate, quatenus Malum ab intellectu monstratum eligit,
atpote diva per avl. Qæras prædita &c. vel tandem actioni-
bus &c. Quæ omnia ut specialia suo loco relinquenda cen-
seo. Sequitur nunc Materia, seu Subjectum mali.

XX.

Materia in qua sive Subjectum in hæsi- onis est bonum.

1. Non est malum quod non sit in bono tanquam subje-
cto. Maxima est, quam S. Augustinus inquires: si bonum
non

B 33

non 2

non esset, in quo Malum esset, malum prorsus esse non potuisset, approbat. 2. Hinc illud Malum est concretum, ex materiali Bono, formali ipsa malitia, conflatum. 3. Rationes qui desiderat a deat Timplerum lib. 2. cap. 9. q. 30; quanquam idem inficietur, malum habere materiam & formam q. 29, nesciens, ut ex puerilibus ejus oppositiunculis clarescit, distinguere inter materiam & formam proprie dictam, & improprie dictam.

XXI.

Malum, qua malum, non habet causam finalem.

1. *Causa Mali*, Malum operatur per accidens, sive citra intentionem, scopum, naturam. At finis est propter quam res fit; item finis movet efficientem ut agat. hinc illud finis est primum intentione & causalitate, ultimum ex sequitione. Ergo. 2. Qui dixerit malum habere finem per accidens, non tantopere repugno, si intelligat 1. directive [quatenus ad bonum à Deo nostro dirigitur] venditur Josephus, ut Aegypto presideat. 2. quatenus efficientis, [quem proprie intenderat] applicatur. 3. Timplerus hic sibi turpiter contradicit q. 28; Bonum non tantum apparens, sed & verum, causam finalem alicujus mali esse asserens. [intelligit autem culpa ut ex exemplis ibidem allatis videre est] inde ita argumentor; cui requisita finis per se, competunt, is est talis. Sed huius fini quando fur panem furatur, ut famem sedet, competunt; namq; primo finis hic movet furem ut furetur, & intenditur ab eodem agente [non extrinseco] 2. vere bonus ut Timplero arridet. Ergo est finis per se. 4. & ita colligere possum: Quicquid habet causam per se, habet etiam finem per se, quia
sunt

sunt sibi mutuo causa. Sed malum habet efficientem per se,
ut rationibus confirmat Timpl. q. 24. Ergo. 5. Jam q. 28.
expresse sic loquitur: Malum enim culpa quatenus tale per se
non habet causam aliquam finalem, sed per accidens &c.

XXII.

Effecta Malo, qua malum, attribui pro-
prie non possunt.

Ut enim se habet in esse, ita quoque in Operari.

XXIII.

Analogicè tamen Malo, quâ Malo, ad
interimere ac disperdere tribuitur.

1. Ut enim effectus verus, è causa sua prodit: ita tò inte-
rimere, corrumpere, depravare &c. à Malo, quia formaliter
est declinatio & tendentia ad non Ens, emanare quodammodo
videtur. 2. qua malum horrorem ac turpitudinem comitari
conspicimus. 3. qua malum, bono maculam mali qua con-
spurcatum est, eluere non contendente, Occasionaliter, vel
magis magisque radices agit; vel vicinum malum attrahit &
consequenter, subjectum magis magisque corrumpit, ac perdit
&c. 4. Peccatum ergo non est causa aternarum pœna-
rum, propria inquam causa effectrix, quia non instuit in illos
effectus; sed impropria: Tantum de Mali natura; queis hæc
utilia problemata succenturient.

XXIV.

1. Probl. Cur, cum Malum sit imbecillitas
quæ-

quædam, ac non Ens, adeo Deus puniat ac non potius miseretur?

Resp. cum clarissimo Dn. Slekerō: oratio hæc honesta esset, si non licuisset posse: Sin autem ex ipso bono vires suppeditantur, quod omnibus simpliciter ea, quæ cuiq; accommodata sunt, tribuit; non est ignoscendum, si quis per ignaviam ab ipso bonorum priorum habitu, divinitus procedente, aberraverit, dixeritq; & profugerit atq; ceciderit.

XXV.

2. *Probl. Quomodo, cum sit providentia, omnino malum sit.*

1. *Bene habet. Notandum etenim providentiam divinam, unius cujusq; natura servatricem esse, quare quando illa libera est ut libere agat, gubernat, &c. universa autem accommodatè quatenus natura eorum, capit universæ providentiæ beneficia, unicuiq; pro modulo distributa. 2. in creatione ergo singulis hominibus certas implantavit vires, certos agendi modos, certis usibus accommodatos, institutq; à se tenore procedentes: quas ordine procedentes, conservat adjuvat, vim conferendo, & rursus, cum vult intendendo, vel remittendo; vel inhibendo: [verba sunt Jacobi Mart. lib. 2. exercit. Metaph.] ruentes vero contra ordinem non adjuvat licet sustentet. 3. His tamen quæ male fiunt, providentiæ bene utitur, ad ipsorum vid. vel aliorum sive privatam sive communem utilitatem. 4. Imo etiam certos Malo fines ac terminos cõstituit ultrà quos ultro citroq; progredi, prohibeatur; alias furiosus Haman Judæos pridem ad crucem adegisset. Et in his nodis quæstionis consistit &c.*

Corol.

Corollaria.

I. Qui tribuat DEO nostro summe maximo, & maximè summo, genus, proprie dictum inquam, pluralitatem Deorum inducit.

Quæ enim genere conveniunt, in natura quadam, quæ in illis plurificatur, siue actu siue potestate, conveniunt. At nihil est in Deo quod non sit ipse Deus (totus & perfectus) ob summam simplicitatem. Ergo plures DI erunt. Absurdum! Falsum!

II. Virtutis forma est μετριοτης.

Clarissimus D. D. Meisnerus, tam in Philosophia sobria quam in tractatu suo de summo bono videtur sententiam hanc evertere, quanquam nobiscum conciliari possit, & non tam de rebus quam verbis lis sit, ut ipse in tractatu de summo bono profitetur.

III. An Fœminis imperare liceat, variè à viris Politicis disceptatur.

Alij plenis buccis inficiantur. I. quia ab ipsa scriptura eorum imperium damnatur. Esa. 3. v. II. 2. quia natura legibus inimicum, quæ viris prudentiam, robur, animi magnitudinem, imperandi vim
C dedit,

dedit feminis ademit 3. quia ab omnibus officijs
civilibus, Jure, femina remouentur, ergo multo ma-
gis à regni fastigio. Plura in hanc rem uide apud
Bodinum lib. 6. cap. 5. p. 1155. Alij affirmant:
siquidem nonnunquam femina naturâ solertes, in-
dustria erudita, proba educatione pia, experientia
sapientes sunt, ut Saba, Artemisia, Cornelia, Su-
sanna, &c. Alij media via tendunt 1. Keckerm.
Femina non nisi extraordinariè ad Reip. guberna-
cula admittenda, quatenus nempe vel sexum suum
superat, & virilibus siue masculis dotibus prædita
est: vel etiam quatenus inevitabiles quaedam ne-
cessitates id postulant, accedente subditorum consen-
su. lib. 1. Polit. cap. 2. p. 40. 2. Schönbornerus lib. 2.
polit. cap. 12. p. 151: in successivo regno inquit, si
consuetudo est, succedere feminas, ferendum est
mulierem mascula virtute præditam, gubernationi
rerum præfieri, suffragante etiam ratione Juris ci-
uilibis, quo femina pari jure ad successionem voca-
tur, sublato veteri inter masculos & feminas quoad
successionem discrimine &c.

IV. Qui maximè honorem appe-
tunt, honorem negligunt.

Quia si honorem maximè appetunt, primo loco
& gratia sui, non ut signum & gratia alterius ap-
petunt, quod cum factitent, aberrant, conditionem
ejus

ejus pervertunt, & se honore (intellige honorem
proprie sic dictum qui è virtute promanat) indignos
reddunt.

V. Non sunt è censu naturalium,
Noctambulatio, incubus, germanis die
Mare) exterminanda.

Hujus enim causa sunt, cordi ac cerebro, fuligi-
nosi densiq; spiritus incumbentes. Queritur qui
huic affectum obnoxij. Resp. qui assidue ventriculi
cruditate laborant, quiq; frequentius in dorsum ac
resupini decumbunt. Illius causa sunt, sanguis tur-
gidus, ac spumans; tum astuosi fervidiq; spiritus,
qui in cerebrum delati, animæ vim ac facultatem,
qua functiones suas perficit, partesq; instrumenta-
rias ad actiones impellit, agitant, ac ad hujusmodi
motus effectusq; concitant; quo fit ut corpus spiritus
animalis impulsu in sublimi feratur, ejusq; vi, ad
actiones ejusmodi, incitetur. Non laborant hoc
malo, senes defloccati, sed juvenes raro laxoq; corpo-
ris contextu ac molis exigua; at magna spiritus
agilitate animoq; fervido. Et hæc causa mirabilium
horum naturales, à Lemnio lib. 2. de occultis natu-
ræ miraculis recitantur. Quod verò hisce natu-
ralibus Demon sese (ceu Draconi volanti) immisceat
non est absurdum.

C. 2

VI. Quæ

VI. Quæ duobus diversis medijs
videntur, semper refractè videntur.

*Si media qualitatibus, nempe densitate, rari-
tate perspicuitate, & penetratione, similibusq̃,
differant e. g. proijciatur in vas profundum num-
mus argenteus, & discedatur à vase, donec is in
fundo amplius conspici nequeat, tum ab alio subor-
nato, paulatim aqua superinfundatur, confestim
nummum prius non visum cernis. ratio, quia dum
in eodem medio esset nummus, & oculus videntis
extra suum locum conspici nequibat: verum cum
nunc in diversis sint medijs, oculus videntis in te-
nuiore, aère scilicet, nummus argenteus in densiore
aqua, protinus imago nummi per refractionem, ex-
tra suum verum locum spectatur &c.*

SOLI DEO GLORIA.

ejus pervertunt, & se honore (intelligi
proprie sic dictum qui e virtute proman
reddunt.

V. Non sunt e censu na
Noctambulatio, incubus, g
Mare) exterminanda.

Hujus enim causa sunt, cordi ac ce
nosi densiq; Spiritus incumbentes. G
huic affectur obnoxij. Resp. qui assia
cruditate laborant, quiq; frequentius
resupini decumbunt. Illius causa sunt
gidus, ac spumans; tum astuosi feru
qui in cerebrum delati, anima vim a
qua functiones suas perficit, partesq;
rias ad actiones impellit, agitant, ac
motus effectusq; concitant; quo fit ut c
animalis impulsu in sublimi feratur,
actiones ejusmodi, incitetur. Non
malo, senes defloccati, sed juvenes raro
ris contextu ac molis exigua; at ma
agilitate animoq; fervido. Et ha caus
horum naturales, a Lemnio lib. 2. de
ra miraculis recitantur. Quod vero
libus Demon sese (ceu Draconi volanti
non est absurdum.

C 2

the scale towards document